

SZAKIRODALOM.

Vörösváry Ferenc: *A budapesti Erzsébet Népakadémia könyvtárának új betűsoros könyvjegyzéke*. Budapest, 1917. Az Erzsébet Népakadémia kiadása (Világosság ny. rt.) Haránt 8-r. VIII, 319 l.

VÖRÖSVÁRY Ferenc, az ERZSÉBET Népakadémia fáradhatatlan buzgalmú főtitkára s e derék népművelő intézetünk szép könyvtárának éltető lelke jelen katalogus egybeállításával kitünő szolgálatot tett a Népakadémia olvasóközönségének és ezzel a magyar nemzeti művelődésnek. VÖRÖSVÁRYnak nem kenyerere a könyvtárosság, az e téren kifejlődött hazai s külföldi gyakorlatot alig ismeri, de rendkívül gyakorlatias érzékű ember, akit a maga józan esze rávezetett arra a katalogustípusra, melyet a szaktudományunk a szótár-katalogus terminus technikusával jelöl. Miként nem szakembernél szinte rendes szokás, hogy azt, amire magától rájött, egyúttal teljesen újnak is tartja, VÖRÖSVÁRY is könyvének HÉGEDÜS Istvánhoz, az ERZSÉBET Népakadémia lelkes elnökéhez intézett ajánlásában megkockáztatja azt a szakemberek előtt merőben tarthatatlan állítást, hogy az általa készített jegyzékhez «hasonló szerkezetű még sehol sem jelent meg.» Közismert dolog, hogy a szótár-katalogus, mely a könyveket szerzőjük neve és tárgyak címszava alatt egy közös betűrendben sorolja fel, egy megállapodott könyvjegyzék-típus, mely főleg Angliában és Amerikában igen elterjedt s mellyel éppen e sorok írójának különben az ERZSÉBET Népakadémia könyvtárában is meglévő bibliotekonomiai kézikönyve hatása alatt, néhány vidéki közművelődési könyvtárunk, így a hódmezővásárhelyi és az aradi is, több-kevesebb szerencsével megpróbálkozott. VÖRÖSVÁRY e nyilatkozatát különben nem kell nagyon megítélnünk, hiszen egyik tekintélyes vidéki könyvtárunk vezetőjével, aki pedig némi könyvtári kiképeztetésben is részesült, szintén megtörtént, hogy mint valami teljesen eredeti dolgot bőven ismertette egyik szaklapunkban a rendszó-katalogusnak azt a kezdetleges formáját, melyet ő a maga könyvtárában meghonosított.

Azt azonban nem lehet tagadnunk, hogy VÖRÖSVÁRY az általa kontemplált katalogust sokkal tökéletesebben oldhatta volna meg, ha ismeri az idevonatkozó elméleteket s főbb mintákat. Különösen annak az elvnek a betartásával nyert volna sokat a jegyzék, hogy a szótár-katalogusban az ugyanegy tárgyra vonatkozó művek mind egy közös rendsző alatt foglalandók össze, tekintet nélkül arra, hogy a katalogizált munkák címében ez a szó előfordul-e vagy sem. Így nem esett volna meg, hogy pl. a Korvinára vonatkozó 5—6 munka és értekezés, mely a katalogusban szerepel, egy közös címszó alatt a katalogus egyik helyén sem található, sőt még a különböző címszók egymásra való utalása sem történt meg. A címszók megválasztásában is sok az ötlet-szerűség, ami a szótár-katalogus kodifikált szabályainak ismerése mellett könnyen el lett volna kerülhető. Így pl. RÁTH Györgynek *A Korvina önálló könyvkötési stílusa* c. értekezése egy szótár-katalogusban három címszó alatt kell hogy szerepeljen, ú. m. *Ráth, Korvina* és *Könyvkötés* alatt, VÖRÖSVÁRYnál, sajnos, csupán az első címszó: *Ráth* alatt találjuk felvéve.¹

Rendkívül hasznos szolgálatot tett VÖRÖSVÁRY azzal is, hogy a könyvtár értékes folyóiratanyagában található értekezéseket is fölvetette jegyzékébe s ekként új életre keltette a folyóiratok régi évfolyamaiban szunnyadó energiákat. Csak az a kár, hogy ebből a tekintetből meglehetősen önkényesen, valósággal ötletszerűen járt el. A *Magyar Könyvszemle* új folyamainak első öt kötetében pl. 96 önálló tanulmány látott napvilágot. VÖRÖSVÁRY ebből csupán tizenötöt sorol fel jegyzékében, köztük nem egy olyant, mely csakis a szakképzett tudósok egy igen kis körét érdekelheti, mint teszem azt ASBOTH Oszkár tanulmányát *Az 1494-i zenggi glagolita miscskönyvről*. SCHÖNHERR Gyulának *A thorni Korvin-kódexről* írott cikke szintén föl van véve, de ugyanezen szerzőnek *A római Casanate könyvtár Korvin-kódexéről* szóló tanulmánya már nem. Azt is igen sajnáljuk, hogy gyűjteményes munkák egyes cikkeit sem szerzőik, sem tárgyuk címszava alatt nem találjuk felsorolva. Különösen *Az Iparművészet könyve* c. vállalat érdemelte volna meg az ilyen feldolgozást, mert így azok a becses iparművészeti monografiák, melyekből e díszes mű három kötete áll, épen nem jutnak

¹ Számos értekezés és könyvcím egyáltalán nem kapott tárgyi utalást, ami a könyvtár használóit könnyen meg fogja téveszteni. Ezt a katalogus egy újabb kiadásában okvetlenül pótolni kell!

érvényre. Különösen visszásan hat ez az eljárás oly esetekben, amikor egy-egy folyóiratban megjelent értekezés a szerző valamely gyűjtékes kötetében is megjelent. A könyvtár bibliográfiában járatlan olvasói könnyen azt hihetnék, hogy PÉTERFY Jenőnek *Jókai Mórról* írt tanulmányát csakis a helyszinén olvashatják el a *Budapesti Szemle* 1881. évfolyamában, pedig *Összegyűjtött munkái*-ban is szerepel s ebben az alakban otthon is olvasható.

VÖRÖSVÁRY munkájának méreteiről a kötetnek lapszámokban kifejezésre jutó terjedelme csak igen halvány fogalmat ad. E 317 lapon kéthasábos igen sűrű s mégis tetszetős és áttekinthető nyomásban 19.000 címszó alatt sorolja fel 20.000 könyv- és folyóirat címanyagát. A címek nincsenek bibliografiai aprólékossággal leírva; ezt a mű célja és természete nem csak hogy menti, hanem egyenesen megkívánja. A magunk részéről mi, a mainál nagyobb fokú rövidítést is megengedhetők tartanánk, az angol-amerikai *one-line catalogue*ok mintájára, melyeknél az a gazdaságos elv jut kifejezésre, hogy az egész cím jelzetével együtt egy tipografiai sorba szoríttassék. Irodalmi szempontból igen dicséretes, hogy az álnév alatt író szerzők valódi nevét is kiteszi zárjel között. E téren azonban a jövő kiadásban több következetességet ajánlunk. Ha már kitesszük, hogy SZIKRA = gr. TELEKI Sándorné vagy TARCZAI György = DIVALD Kornél, úgy tegyük ki azt is, hogy ABONYI Lajos = MÁRTON Ferenc, KÓBOR Tamás = BERMANN Adolf, SZOMAHÁZY István = STEINER Arnold stb. Sajtóhiba, ami az ily természetű munkában különösen elkerülhetetlen, igen kis számban ötlött a szemünkbe. Nagyobb jelentőségük csak azoknak lehet, melyek a jelzetekbe csúszhattak be; ezek ellenőrzése természetesen nem állott módunkban. Valószínűleg ide tartozik ACSÁDY Ignác *A jobbágy adózás* c. műve második kötetének B. 679 jelzete. A mi viszonyaink közt különös dicséretére szolgál, hogy idegen szerzők neve mindig a megfelelő helyen szerepel a betűsorban, legalább a katalógus első átlapozása közben csupán egyetlen ily természetű hibára akadunk: *Sofia Bisi Albini*

Mind e kifogások azonban távolról sem lényegbevágók, s hogy felhoztuk őket, arra VÖRÖSVÁRY előszavának az a részlete ösztönzött, melyben mindenkit felhív, hogy tudassa vele, ha a jegyzékben «hiányosságot, tökéletlenséget talál, vagy valamely javítást tart szükségesnek, célszerűnek». VÖRÖSVÁRY, aki lelke egész melegével csüng a könyvtáron, mely gazdagságát, sokoldalúságát elsősorban az ő fáradságot nem ismerő

utánjárásának, agitációjának köszönheti s bámulatos munkaerejét a mai nehéz viszonyok közt páratlan áldozatkészséggel, teljesen önzetlenül szentelte ennek a nagy munkának, kétségkívül szívesen vesz minden olyan megjegyzést, mely a katalogus tökéletesbülésére vezet.

Művére VÖRÖSVÁRY jogos büszkeséggel tekinthet s kétségtelen, hogy a rendkívüli gyakorlati érzékkel egybeállított jegyzék nagyban fogja fokozni a máris szép forgalmú könyvtár használatát. GULYÁS PÁL.

D'Ancona, Paolo: *La miniatura fiorentina (Secoli XI—XVI)*. Firenze, MCMXIV. Leo S. Olschki (Tipogr. Giuntina). 2-r. Két kötet 300 példányban: VIII, 109, 7 l., 109 tábla és egy színes címkép; 8, 94I, 1 l.

Paolo d'ANCONA egyik legszorgalmasabb s legtájékozottabb kutatója a firenzei miniatura festészet történetének, mely sokáig talán legelhanyagoltabb ága volt az olasz műtörténetnek. Az előmunkálatok sorából d'ANCONA méltán emeli ki Gaetano MILANESI dolgozatait, de egyúttal rámutat legfőbb hibájára, a stilkritikai szempont teljes mellőzésére, pedig a legtöbb esetben épen ez az egyetlen eszköz, mellyel a művek szerzőségére világosságot deríthetünk. Maga d'ANCONA bőven élt ezzel az eszközzel jelen munkájában s ha megállapításait részben talán meg is döntik a későbbi kutatók — maga d'ANCONA is sok esetben csak másodkézből, közvetlen autopszia nélkül dolgozott — műve, mint a legelső teljességre törekvő összefoglalás a firenzei miniatura kérdésének egyik legfontosabb forrásműve, valóságos leltára marad.

Pazar tipográffiával kiállított műve két kötetre oszlik, az elsőben pragmatikusan feldolgozza az általa rendkívül szorgalommal egybehordott anyagot és sikerült fénynyomatokban közöl száznál több hasonmást. E kötet élén egy színnyomatú hasonmást találunk, mely azonban épen nem válik az olasz sokszorosító technika előnyére. Ily pontatlanul kidolgozott háromszínynyomást legfeljebb kalendáriumokban várna az ember s nem egy ily drága díszmunkában. Az eredeti színhatását nemcsak hogy nem adja vissza tökéletesen, hanem egyenesen meghamisítja. — A második s az elsőnél jóval terjedelmesebb kötet időrendben, illetve művészek szerint csoportosítva adja a d'ANCONA által ismert firenzei kodexek díszének többé-kevésbé részletes leírását, nem egyszer másodkézből merítve adatait. A leíró rész 1717 sorszám alatt ugyanannyi kéziratról tájékoztat. A nagy szám dacára a lajstrom korántsem teljes, így pl. a thorni Korvin-kodex, vagy a M. N. Múzeumban lévő NAGYLUCEI